

Steriloinnit 2022

Steriloitien määrä väheni merkittävästi

PÄÄLÖYDÖKSET

- Vuonna 2022 naisille tehtiin noin 850 sterilointia ja miehille noin 2 070.
- Väestöön suhteutettuna vuonna 2022 miehille tehtiin 1,9 sterilointia tuhatta 25–54-vuotiasta miestä kohden. Naisilla vastaava luku oli 0,8.
- Steriloitien määrä laski vuonna 2022 merkittävästi, lähes 30 prosenttia edellisvuodesta.
- Naiset hankkivat steriloinnin keskimäärin nuorempina kuin miehet.

Vuonna 2022 tehtiin noin 2 900 sterilointia, mikä on lähes 30 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2021. Vuoden 2021 kasvun (+8,5 % edellisvuodesta) jälkeen lasku näyttää vuonna 2022 olleen poikkeuksellisen suurta.

Eriyisesti naisille tehdyt steriloinnit ovat vähentyneet 2000-luvulla selkeästi ja myös vuonna 2022 niiden määrä laski merkittävästi (-39,5 %). Myös miehille tehtyjen steriloitien määrä laski (-24,4 %).

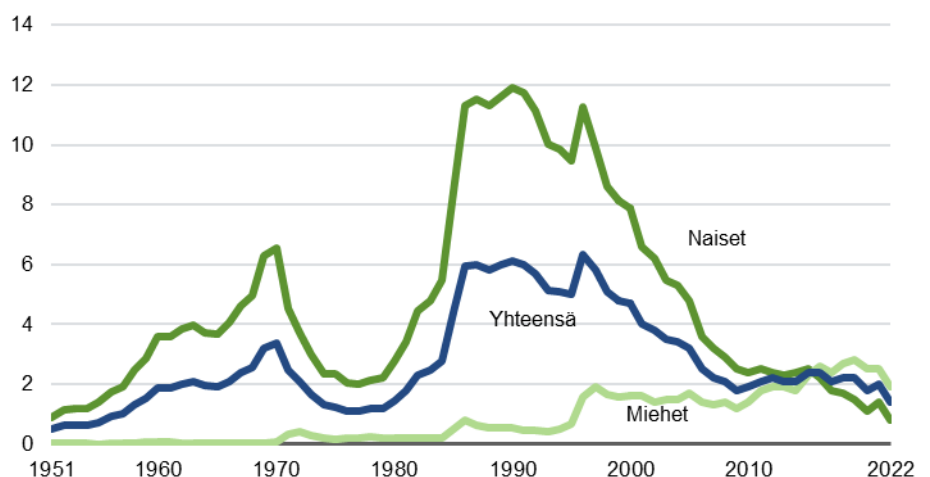
Miesten steriloitien osuus on 2000-luvulla kasvanut selvästi. Vuonna 2000 miehille tehtiin vain 17 prosenttia kaikista steriloinneista ja vuonna 2022 osuus oli 70,1 prosenttia.

Steriloitien kokonaismäärän voimakasta laskua 1990-luvun puolenvälin jälkeen selittänevät muun muassa ehkäisymenetelmien valikoiman laajeneminen ja lasten hankkiminen myöhäisemmällä iällä. Vuoden 1985 jälkeen tapahtunutta steriloitien yleistymistä selittää tuolloin voimaan tullut vapaampi lainsäädäntö.

Steriloitavat naiset ovat keskimäärin miehiä nuorempia: naisten keski-ikä vuonna 2022 oli 36,3 vuotta ja miesten 40,5 vuotta.

Vuoden 2022 aineiston osalta aineistossa tiedetään olevan sairaalakohtaisia kattavuuspuutteita, mutta toimenpiteiden kokonaismäärä on linjassa THL:n hoitoilmoitusrekisterin tietojen kanssa. Steriloimisrekisterin kattavuuteen kannattaa kuitenkin suhtautua varauksella.

Kuvio 1. Steriloinnit tuhatta 25–54-vuotiasta kohti vuosina 1951–2022

Anna Heino
anna.heino@thl.fi

Mika Gissler
mika.gissler@thl.fi

På svenska

Huvudresultaten och kvalitetsbeskrivning publiceras på svenska på webbplatsen thl.fi och i publikationsarkivet julkari.fi.

In English

The main results and quality description are published in English on the thl.fi website and in the Julkari.fi archive.

Steriloimislaki

Suomessa steriloimista ohjaa steriloimislaki (283/1970) ja sen nojalla annettu asetus (427/1985). Lainsäädäntö määrittää perusteet steriloimisen suorittamiselle.

Steriloiminen voidaan henkilön pyynnöstä suorittaa, jos hän on synnyttänyt tai hänellä on vähintään kolme alaikäistä lasta, jos hän on täyttänyt 30 vuotta tai jos raskaus vaarantaisi hänen henkensä tai terveytensä. Steriloiminen voidaan suorittaa myös, jos henkilön mahdollisuudet muuten ehkäistä raskaus ovat epätavallisen huonot, jos on syytä olettaa, että hänen jälkeläisillään olisi vaikea sairaus tai ruumiinvika, jos henkilön sairaus tai muu siihen verrattava syy vakavasti rajoittaa hänen kykyään hoitaa lapsia tai jos henkilö pysyvästi kokee kuuluvansa vastakkaiseen sukupuoleen ja elää tämän sukupuolen mukaisessa roolissa.

Steriloimislakiin tehtiin vuonna 2023 lisääntymiskyvyttömyysvaatimuksen poistamisen aiheuttama muutos 3.4.2023 voimaan tulleen sukupuolen vahvistamista koskevan lain perusteella. Tämän jälkeen lisääntymiskyvyttömyys ei ole enää vaatimus sukupuolen vahvistamiselle. Muutos ei vaikuttanut vuoden 2022 tilastoihin.

Käsitteet ja määritelmät

Steriloiminen: Steriloimisella tarkoitetaan miehen tai naisen sukuelimiin kohdistuvaa toimenpidettä, joka johtaa pysyvään suvunjakamiskyvyttömyyteen. Steriloimiseksi ei katsota sellaista sukuelimiä koskevaa toimenpidettä, joka on tarpeellinen sukuelinten tai niihin liittyvän sairauden hoitamiseksi.

Lisätietoa lisääntymisterveyteen liittyvistä käsitteistä löytyy [Suomalaisen tautien kirjaamisen ohjekirjasta](#).

www.thl.fi/tilastot/steriloinnit

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

ISSN 1798-0887

Laatuseloste (SVT)

Steriloinnit

Tilastotietojen relevanssi

Steriloimistilasto sisältää tietoja steriloiden lukumäärästä vuosittain. Steriloinnit esitetään sukupuolittain ja ikäryhmittäin väestöön suhteutettuna (tuhatta 25–54-vuotiaasta kohden) sekä myöntämisperusteen mukaan jaoteltuna.

Raportti on tarkoitettu seksuaali- ja lisääntymisterveyden kanssa työskenteleville terveydenhuollon ammattihenkilöille, hallintoviranomaisille, suunnittelijoille ja tutkijoille, joilla on tarve saada ajantasaista tietoa steriloinneista.

Käytetyt käsitteet ja määritelmät on selitetty tilastoraportin tekstiosassa.

Tietojen käsittely perustuu lakiin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta (668/2008), Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen (Stakes) tilastotoimesta annettuun lakiin (409/2001), lakiin terveydenhuollon valtakunnallisista henkilörekistereistä (556/1989), asetukseen terveydenhuollon valtakunnallisista henkilörekistereistä (774/1989) sekä steriloidenlakiin (283/1970) ja sen nojalla annettuun asetukseen (steriloimisasetus 427/1985).

Menetelmäkuvaus

Steriloimistiedot on kerätty kaikista Suomen sterilointeja suorittavista terveydenhuollon toimintayksiköistä. Tilaston perusjoukko muodostuu kaikista henkilöistä, joille on tehty sterilointi. Lainsäädännön mukaan terveydenhuollon toimintayksikön, jossa toimenpide on suoritettu, on toimitettava THL:lle ilmoitus suoritetusta toimenpiteestä sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamalla lomakkeella kuukauden kuluessa toimenpiteen suorittamisesta. Itsenäisenä ammatinharjoittajana toimiva lääkäri vastaa suorittamansa steriloinnin ilmoittamisesta THL:lle. Tilastot perustuvat THL:n 22.5.2023 mennessä saamiin ilmoituksiin.

Vuoden 2022 tiedot ovat saapuneet THL:ään pääosin sähköisesti. Sähköinen tiedonkeruu aloitettiin 2015. Toimenpideyksiköt joko täyttävät sähköisen lomakkeen ja tallentavat sen tietoturvallisesti THL:n käyttöön tai tiedot siirtyvät THL:ään tietokantapointintana. Vuositaitin paperilla saapuu muutamia rekisteri-ilmoituksia.

Aineiston tarkistusajoja tehdään säännöllisesti ja epäselvät tapaukset tarkistetaan toimenpiteen suorittaneesta sairaalasta.

Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Tietojen oikeellisuus on riippuvaista tiedonantajien toimittamien tietojen laadusta. Epäselvissä tapauksissa steriloidenrekisterin tietoja verrataan muiden rekisterien (syntymärekisteri ja hoitoilmoitusrekisteri) tietoihin. Tarvittaessa pyydetään tarkistus toimenpiteen suorittaneesta terveydenhuollon toimintayksiköstä.

Vuoden 2022 aineiston osalta aineistossa tiedetään oleva sairaalakohtaisia kattavuuspuutteita, mutta toimenpiteiden kokonaismäärä on linjassa THL:n Hoitoilmoitusrekisterin tietojen kanssa. Rekisterin kattavuuteen kannattaa kuitenkin suhtautua varauksella.

Steriloimisrekisterin tietojen kattavuutta selvitettiin vuonna 2006 mm. hoitoilmoitusrekisterin avulla¹. Selvityksessä todettiin, että tehdyt steriloinnit on ilmoitettu steriloidenrekisteriin 95,5 prosenttisesti. Rekisteriin saatujen ilmoitusten mukaan sterilointien kokonaismäärä on vähentynyt 1990-luvun puolesta välistä lähtien. Osittain kehitys johtuu ikäluokkien pienentymisestä sekä ehkäisyvalmisteiden kehittämisestä, mutta selvityksessä todettiin myös sterilointien ilmoittamisen heikentyneen. Vuoden 2011 aineistolla tehty kattavuustutkimus osoitti, että steriloidenrekisterin kattavuus oli yhä hyvä, mutta oli laskenut

¹ Hanna Eronen, Mika Gissler & Annukka Ritvanen (2006): [Steriloimisten rekisteröiminen Suomessa. Steriloimisrekisterin ja hoitoilmoitusrekisterin steriloiden tietojen vertailu ja aineiston laadun analysointi vuosilta 2000–2003](#). Työpapereita 12/2006. Helsinki; Stakes.

noin 90 prosenttiin². Viime vuosina yhä suurempi osa miesten steriloinneista suoritettiin yksityisen terveydenhuollon puolella eikä niiden osalta kattavuudesta voida varmistua.

Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Steriloimistilasto julkaistaan normaalisti vuosittain. Touko-kesäkuussa ilmestyvä tilasto-raportti sisältää edellisen päättyneen vuoden tilastot.

Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Tilasto julkaistaan [THL:n verkkosivuilla](#). Tietoja julkaistaan tilastoraportin lisäksi myös käyttäjän omat valinnat mahdollistavissa [tietokantakuutioissa](#) sekä [Tilasto- ja indikaatto-ripankki Sotkanetissä](#).

[Sosiaali- ja terveysalan tietolupaviranomainen Findata](#) voi tehdä tarkempia eri rekisteriaineistoja yhdisteleviä taulukoita ja myöntää tutkijoille luvan steriloisrekisterin tietojen käyttöön tieteellisessä tutkimuksessa.

Tilastojen vertailukelpoisuus

Steriloimistiedot ovat vuodesta 1987 alkaen THL:n sähköisessä tietokannassa. Varhaisempien vuosien tiedot on saatu osana virallista tilastoa ilmestyneistä lääkintöhallituksen julkaisuista (Lääkintöhallitus vuosina 1935–1954; Yleinen terveyden- ja sairaanhoitotilasto vuosina 1955–1970; Terveydenhuolto vuosina 1971–1987).

Aikaisempien vuosien aineistoa on tarkastettu mm. poistamalla kaksoiskappaleita ja lisää-mällä aikaisemmin tilastosta puuttuneita tapauksia. Siksi osa tiedoista poikkeaa aiemmin julkaistuista tilastoista.

Ikäryhmiä tarkasteltaessa on huomattava, että rekisterin ikätieto on vuodesta 1994 lähtien potilaan ikä toimenpidepäivänä. Tätä ennen ikätieto on ikä vuoden lopussa, joka on takautuvasti laskettu vuosille 1987–1993.

Steriloimisen käsitteet ja määritelmät ovat pysyneet koko ajan samoina.

Steriloimistolomakkeella on paikoin mahdollista kirjata useampi vaihtoehto (mm. ehkäisy-menetelmä, steriloisimenpide ja steriloisimen peruste) ja tämä tulee huomioida tilas-totaulukoita lukiessa.

Steriloimintien nykyinen tiedonkeruulomake astui voimaan 1.1.2009. Lisätietoja tiedonke-ruulomakkeesta [THL:n verkkosivuilla](#).

Selkeys ja yhteys/yhtenäisyys

Tilastoraportti sisältää koko maan kattavasti tiedot suoritetuista steriloinneista.

Aikaisempien vuosien tietoja päivitetään tarpeen mukaan taannehtivasti, mutta aikaisem-piin vuosiin kohdistuvien muutosten on todettu olevan melko pieniä. Tämän raportin julkaisun yhteydessä esimerkiksi vuoden 2021 raportoitu kokonaislukumäärä kasvoi kuu-della tapauksella.

² Heino A, Niinimäki M, Mentula M, Gissler M. [How reliable are health registers? Registration of induced abortions and sterilizations in Finland](#). Inform Health Soc Care. 2017 Apr 7:1-10.